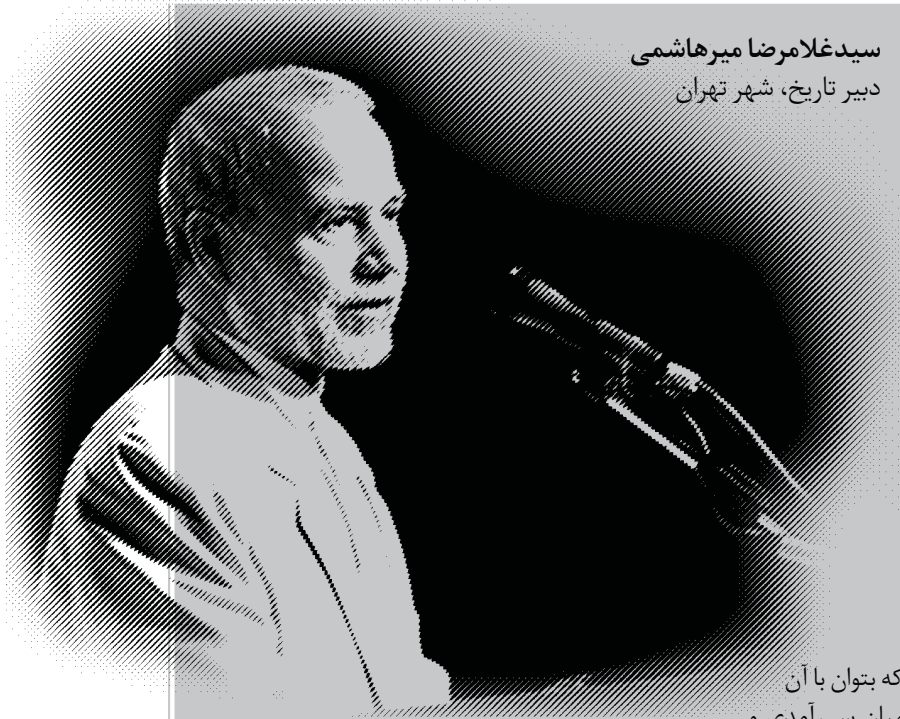

آینه‌دار صادق علم و اخلاق

به یاد دکتر صادق آینه‌وند، چهره ماندگار تاریخ

سید غلامرضا میرهاشمی
دبیر تاریخ، شهر تهران

جست‌وجوی حق و حقیقت کرد و آنچه را که یافت، بی‌هیچ بخل و امساک‌ی در اختیار هم‌نوعانش قرار داد. استاد، علاوه بر اینکه درس‌های قابل استفاده‌ای از تاریخ گرفته بود به لحاظ ادب و انسانیت نیز ممتاز بود. دانشجویانش می‌گفتند که ما در ضمن کلاس‌های درس ایشان، بیش از تاریخ اسلام، ادب و اخلاق و درس انسانیت و اسلامیت می‌آموختیم. دکتر آینه‌وند همه زیبایی‌های اخلاق را که در تاریخ اسلام دیده بود، در زندگی شخصی خویش عینیت بخشیده بود. مؤمنی صادق به زلالی شب‌نم بود و رفتار، کردار و گفتارش، زیباترین جلوه‌های اخلاقی را در منظر دانشجویان و اطرافیانش قرار می‌داد. دکتر آینه‌وند، علی‌رغم برخی مخالفت‌ها، موفق به راه‌اندازی «رشته مطالعات زنان» شد و با تاسی از احادیث و آیات قرآن معتقد بود که زنان سازندگان آینده‌اند.

که بتوان با آن
میان سرآمدی و

سرآمدان تاریخ با روزآمدی و روزآمدان آن پیوند زد.

۴. در تاریخ‌نگاری اسلامی، امتیازی برای تاریخ‌نگاری شیعه نسبت به تاریخ‌نگاری اهل سنت قائل بود و دلیل این امتیاز را آن می‌دانست که شیعه بیشتر از اهل بیت روایت می‌کند در حالی که اهل سنت از صحابه نقل می‌کنند.

۵. در سال‌های آخر عمر کوتاه و پرسودش به ضرورت آشنایی جامعه علمی ایران با روند تاریخی نواندیشی در جهان عرب تأکید داشت.

۶. دکتر آینه‌وند معتقد بود که در تدوین سیره باید به دو حوزه تاریخ اجتماعی و اخلاق‌نگاری بیشتر پرداخت؛ چون تاکنون آنچه بیشتر دربارهٔ عصرنبوت مورد توجه بوده، جنبه‌های نظامی و سیاسی آن بوده است.

از دکتر آینه‌وند، آثاری چون تاریخ‌نگاری در اسلام، علم تاریخ در گستره تمدن اسلامی، قیام‌های شیعه در تاریخ اسلام، الادب السياسي فی الاسلام و نقش و رسالت مسلمانان در ثلث آخر قرن بیستم به زبان‌های فارسی و عربی در دو حوزه ترجمه و تألیف به یادگار مانده است.

سخن آخر اینکه؛ استاد آینه‌وند از معدود فرهیختگان ما بود که توانست الگوی عملی یک استاد اندیشمند، متخلق، متعهد، عامل به دانش، صاحب بینش و رفتار معلمی در این روزگار باشد. او به واقع آینهٔ صداقت در اندیشه، گفتار و کردار بود. خدایش بیامرزد که انسانی نیکوسرشت و پاک‌سرشت بود.

در باب تاریخ‌نگاری آینه‌وند

۱. او معتقد بود از آنجا که جهل و تحریف فراوان در تاریخ اسلام وجود دارد وظیفهٔ اصلی مورخ شناسایی این جعلیات است و این مهم مقدور نیست مگر آنکه مورخ و تاریخ‌نگار روش‌مند عمل کند.

۲. معتقد بود دو نگاه نسبت به تاریخ اسلام وجود دارد؛ یکی نگاه سنتی و دیگری نگاه آکادمیک و دانشگاهی. می‌گفت باید تلاش کنیم تاریخ را به‌عنوان یک علم نشان دهیم؛ به عبارتی آکادمیک‌اش کنیم و آن را زنده و پویا نشان دهیم.

۳. او در پی فهمی از تفکر تاریخی بود